

Ζορζ Μπρακ: Σπίτια στο Εστάκ (1908)

1. Σήμερα, αυτό που εκτυλίσσεται δεν είναι το τέλος μιας εποχής όπως γράφαμε στα πρώτα τεύχη του περιοδικού, αλλά τα πρώτα σκιρτήματα του καινούργιου που διαμορφώνεται στο εσωτερικό της χώρας, σ' όλο τον πλανήτη μας. Η πορεία της ιστορίας είναι τέτοια που σε κάθε καμπή της αναδεικνύονται δύο λογικές. Εκείνη που υποκλίνεται σε καθετί που εμφανίζεται μπροστά της, που ό,τι την τυφλώνει με τη «μοντέρνα» του λάμψη θεωρείται αυτόματα και «υποχρέωση» για το κίνημα. Και η άλλη που εξαιτίας των «τοιχωμάτων» της καμπής δεν βλέπει καμιά προοπτική, τίποτα το καινούργιο, πιστεύει ακόμα και ότι ήρθε το τέλος ιστορίας, όπως νόμιζε ο Χέγγελ ότι με τον Ναπολέοντα και τον αστικό κόσμο θα ολοκληρωνόταν η απόλυτη ιδέα, έτσι όπως πιστεύει σήμερα ο Φουκογιάμα ότι η ιστορία και οι αντιθέσεις της τέλειωσαν με την κατάρρευση των καθεστώτων της Ανατολής. Αν το μεγαλείο του Χέγγελ ήταν ότι «αναγνώρισε» το τέλος στο καινούργιο που γεννιόταν, ο Φουκογιάμα έδειξε το αβαθές της σύγχρονης συντηρητικής σκέψης, ανακαλύπτοντας «το τέλος της ιστορίας» στην κατάρρευση αυτού που παρουσιαζόταν ως καινούργιο και στην επιβίωση του παλιού. Γι' αυτό ο Χέγγελ επιβιώνει μέχρι σήμερα, ενώ οι σύγχρονοι και χυδαία αντιδιαλεκτικοί «τελεολόγοι» πολύ γρήγορα χρεοκοπούν και μέσα σε μερικούς μήνες αποδεικνύονται ως εκ των υστέρων προφήτες.

2. Το σκηνικό έχει αλλάξει και απαιτεί νέες σκέψεις. Ας προσπαθήσουμε να διακρίνουμε τη διαλεκτική κίνηση της σύγχρονης πραγματικότητας - που ξεπέρασε για άλλη μια φορά τη φαντασία μας, τόσο από την άποψη της έκτασης των γεγονότων, όσο και από την άποψη της ταχύτητας με την οποία πραγματοποιούνται οι σύγχρονες αλλαγές.

Το σκηνικό έχει μεταβληθεί διεθνώς. Αν πριν από δύο χρόνια η αλλαγή στην Ανατολή φαινόταν, για τους οπαδούς της λογικής της αγοράς, ως μια εύκολη υπόθεση και η ακάθεκτη πορεία της Δύσης προς την ευμάρεια σχεδόν δεδομένη, σήμερα άρχισαν πολλοί να παίρνουν τις αποστάσεις τους απ' αυτά που υποστήριζαν, από τον τρόπο που τα πίστευαν και το δήλωναν δημόσια.

Το στίγμα της σημερινής εποχής είναι η ρευστότητα, οι συνεχείς ανακατατάξεις, η έλλειψη και στο αντίπαλο ακόμα στρατόπεδο ενός ηγεμόνα που να είναι σε θέση να επιβάλει τον δικό του τρόπο αντίληψης των σύγχρονων προβλημάτων και να επιβάλει/πείσει για τις λύσεις που έχει καταλήξει. Η κρίση του δυτικού κόσμου ξεδι-

πλώνεται σ' όλο της το μεγαλείο στην έκταση όλου του πλανήτη μας και έχει οδυνηρές αν όχι και επικίνδυνες επιπτώσεις για το μέλλον της «Γαίας». Οι ΗΠΑ δείχνουν τάσεις αναδίπλωσης μπροστά στα σύνθετα καθήκοντα της στιγμής. Η νίκη του Κλίντον εκφράζει τη διάθεση της μεγαλύτερης στρατιωτικοπολιτικής δύναμης στον πλανήτη μας να στραφεί –περισσότερο απ' ό,τι στο πρόσφατο παρελθόν– στα εσωτερικά της προβλήματα, να εγκαταλείψει τον άκρατο νεοσυντηρητισμό, που πολιτικές δυνάμεις στη χώρα μας ανακαλύπτουν μόλις τώρα, να αναδιαρθρώσει τον κοινωνικό τομέα της, πριν απ' όλα την παιδεία και την υγεία, να βάλει, δηλαδή, νέες βάσεις για παραπέρα ανάπτυξη της «κοινωνικής παραγωγικότητας». Τόσο οι ΗΠΑ, όσο και οι υπόλοιπες κύριες δυνάμεις στο διεθνές σύστημα εμφανίζονται χωρίς σαφή στρατηγική για το τι μέλλει γενέσθαι. Η Δύση δεν νίκησε απλά την Ανατολή, αλλά έκανε αναχρονιστική, άμεσα και ταυτόχρονα, την ίδια τη στρατηγική της. Μπροστά στα καινούργια προβλήματα οι κυρίαρχες δυνάμεις βρίσκονται σαφώς απροετοίμαστες. Η πάλη των τριών κέντρων, η πάλη ανάμεσα στα κέντρα και τον υπόλοιπο κόσμο, η πάλη στο εσωτερικό τους, ο όλο και μεγαλύτερος ανταγωνισμός ανάμεσα στον αγγλοσαξωνικού τύπου καπιταλισμό, τον καπιταλισμό, δηλαδή, της πλήρως «ελεύθερης αγοράς» και της άκριτης υπόκλισης στον ατομικισμό, δεν φαίνεται να κερδίζει τη μάχη έτσι γρήγορα απέναντι στον ευρωπαϊκού τύπου καπιταλισμό του «κοινωνικού κράτους» και του «κράτους δικαίου». Η πορεία θα είναι πολύ μακριά από προβλέπεται να εξαντληθεί σημαντικό τμήμα των δυνάμεων που σήμερα η παρούσα τους θεωρείται δοσμένη στην κυρίαρχη σκηνή. Και το κυριότερο: όλοι αυτοί οι ανταγωνισμοί και αντιθέσεις, η έλλειψη στρατηγικών προσανατολισμών και το συνεχές ρίξιμο των βαρών στα πιο φτωχά λαϊκά στρώματα οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια σε έναν κόσμο γεμάτο εκρήξεις, κοινωνικού και εθνικού χαρακτήρα, που, όπως μπορεί να εκτιμήσει κανείς σήμερα, θα πάρουν έναν ανεξέλεγκτο χαρακτήρα.

Ας σημειώσουμε εδώ δύο κατά τη γνώμη μας ενδιαφέρουσες σκέψεις: α) Τα διεθνή προβλήματα γίνονται όλο και πιο πολύπλοκα και εσωτερικοποιούνται στο σύστημα και σε κάθε χώρα σχεδόν ακαριαία και β) σ' αυτή την κρίσιμη στιγμή, που η εξωτερική πολιτική, ιδιαίτερα στην Ευρώπη και την Ελλάδα, αποκτά πρωτεραιότητα έναντι των άλλων σφαιρών δραστηριότητας, η ευρωπαϊκή αριστερά, και η κατάσταση με την ελληνική αριστερά είναι ακόμα χειρότερη, βρίσκεται στη μεγαλύτερη σύγχυση, αποπροσανατολισμένη ή ανοήτως δογματική. Με το δογματισμό εννοούμε εδώ όχι την άρνηση μάθησης, στάση που θα σήμαινε αυτόματα και τον πολιτικό θάνατο όποιου έχει ανάλογη συμπεριφορά, αλλά την από-

κτηση γνώσης για το πώς δεν θα χρειάζεται να αποκτηθεί ουσιαστικά καινούργια γνώση και να αποφευχθεί η οποιαδήποτε αλλαγή στάσης.

3. Η Ανατολή αποδείχθηκε εξίσου δύσκολη στην καπιταλιστικοποίηση της, όπως και στην οικοδόμηση της «υπαρκτής σοσιαλιστικής κοινωνίας». Παραδόσεις και συνήθειες αιώνων αποτέλεσαν όχι μόνο το εμπόδιο και την καθοριστική συνθήκη αποτυχίας του «σοσιαλιστικού πειράματος», αλλά και παράγοντα που αποτρέπουν την οικοδόμηση του καπιταλισμού. Ο όποιος καπιταλισμός που θα «οικοδομηθεί» στις χώρες του πρώην «υπαρκτού» θα είναι περισσότερο «αεριτζίδικος» και του ρουσφετιού, του γρήγορου και ταχύτατα καταναλώνωμένου κέρδους, παρά του βεμπεριανού πρότυπου δυτικού ορθολογισμού. Η δυσκολία της Οκτωβριανής Επανάστασης φαντάζει ως ένα μακρινό παρελθόν μπροστά στις δυσκολίες που έχει ο διεθνής καπιταλισμός να ενσωματώσει «ορθολογικά» τις χώρες της Ανατολής. Η «αξιοποίηση» της άρχουσας γραφειοκρατίας διευκόλυνε μεν την κατάρρευση του παλιού, όχι όμως και την οικοδόμηση της οικονομίας της αγοράς. Η κατάρρευση της Ανατολής, πριν απ' όλα της πρώην ΕΣΣΔ, για την οποία υπάρχει στο παρόν τεύχος μια αναλυτική παρουσίαση στο άρθρο του Γ.Σορολοπίδη, δεν επέφερε το δυνάμωμα της Δύσης. Αποδείχθηκε ότι τα προβλήματά της είναι προϊόν των ίδιων των εσωτερικών της αντιφάσεων, που συγκαλύπτονταν, σ' ένα βαθμό, από την αντιπαράθεση με το αντίπαλο στρατόπεδο. Τώρα το πεδίο είναι όλο δικό της και οι αντιθέσεις της αναπτύσσονται με γοργό ρυθμό, σ' όλο τους το μεγαλείο.

4. Η διαφαινόμενη τάση είναι ο διαχωρισμός του κόσμου σε δύο πολυπολικούς χώρους. Στον πρώτο θα ανήκουν τα τρία μεγάλα οικονομικά - πολιτικά κέντρα που δείχνουν τάση επέκτασης, ενώ στο δεύτερο όλος ο υπόλοιπος κόσμος, ουσιαστικά αποκλεισμένος από τα νέα τεχνολογικά επιτεύγματα και τις δυνατότητες οικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης που παρέχει ο πλούτος που έχει δημιουργηθεί διεθνώς. Τα τρία κέντρα βρίσκονται ταυτόχρονα σε μια συνεχώς οξυνόμενη μεταξύ τους διαμάχη. Ίσως, η διαφορά με το παρελθόν είναι ότι τα κέντρα αυτά, και προπάντων το ευρωπαϊκό, δεν είναι μόνο προϊόντα μιας στρατιωτικής - πολιτικής συμμαχίας απέναντι στον κοινό εχθρό, αλλά μιας διαδικασίας ενσωμάτωσης και ολοκλήρωσης, που είναι ταυτόχρονα και μια πορεία αποκλεισμών και διαχωρισμού από τον υπόλοιπο κόσμο. Οι διαδικασίες ολοκλήρωσης των δύο μη ευρωπαϊκών κέντρων (δηλαδή του βορειοαμερικάνικου με το Μεξικό, και της Ιαπωνίας με τις ονομαζόμενες νέες βιομηχανικές χώρες), είναι ως ολοκληρώσεις λιγό-

τερα αναπτυγμένες, αλλά ταυτόχρονα, σ' αντίθεση με την ΕΟΚ, έχουν από έναν ισχυρό και σαφώς ηγεμονεύον «εσωτερικό» κέντρο (ΗΠΑ και Ιαπωνία). Ουσιαστικά η Ιαπωνία και οι ΗΠΑ αποτελούν τον πυρήνα των δύο κέντρων αλλά με μια έννοια, τη στενή, και το κέντρο καθαυτό. Απ' αυτή την άποψη, τα μη ευρωπαϊκά κέντρα έχουν μεγαλύτερη ομοιογένεια και ικανότητα αξιοποίησης της δύναμής τους, αλλά ταυτόχρονα δεν αποτελούν ιδιαίτερα ελκυστικό χώρο για τις δυνάμεις που κινούνται εκτός των τριών κέντρων. Αντίθετα, στην Ευρώπη, η μέχρι πρότινος σχετική ισορροπία δυνάμεων ανάμεσα στις μεγάλες χώρες, το γεγονός ότι κάθε δύναμη διέθετε ισχύ σε διαφορετικό τομέα, καθιστά ιδιόμορφη τη διαδικασία διαμόρφωσης, οργάνωσης και εσωτερικής ηγεμόνευσης στο τρίτο κέντρο. Η σχεδιαζόμενη Ευρωπαϊκή Ένωση που θα αντικαταστήσει τη σημερινή ΕΟΚ δεν προέκυψε μετά από πρωτοβουλίες ενός ηγεμόνα, αλλά οδεύει στην εδραίωσή της μέσα ακριβώς από τη διαδικασία ολοκλήρωσης του ρόλου του άξονα Γαλλίας - Γερμανίας, με σαφή οικονομικοπολιτική πρωτοκαθεδρία της δεύτερης, σε μια φάση δε που η «ιδιοκτησία» ατομικών όπλων υποβαθμίζεται, έστω και προσωρινά. Αυτό σημαίνει ότι σ' αυτή τη φάση μειώνεται ο ρόλος εκείνου ακριβώς του παράγοντα στον οποίο η Γερμανία είναι αδύνατη. Ήδη μια τέτοια μετατόπιση της ιεραρχίας της σημασίας των παραγόντων δράσης αποτελεί εκ προοιμίου στοιχείο αναβάθμισής της.

Σήμερα, ιδιαίτερα στα πλαίσια της Ε.Ε., όσο αντιφατικό και να εμφανίζεται, η ηγεμονία συγκεκριμένων μερίδων του κεφαλαίου και τμημάτων της πολυεθνικώς δράσας αστικής τάξης, οργανώνεται μέσω των μηχανισμών των εθνικών κρατών. Η παλιά αντίφαση ανάμεσα στη διεθνοποίηση της οικονομίας και της κοινωνικής ζωής, από τη μια, και τον εθνικό θεσμικό τρόπο οργάνωσής της, από την άλλη, κινείται και μέσα από την αντίφαση ότι το εθνικό κράτος οργανώνει ακριβώς αυτή τη διεθνοποίηση και εξασφαλίζει σε εθνικές μερίδες κεφαλαίου τα πλαίσια διεθνούς ηγεμονίας του.

Η Γερμανία που διαθέτει την υπεροχή μέσα στο ευρωπαϊκό σύστημα, που παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωσή του, δέχνει μεγάλες αδυναμίες να ανταποκριθεί στο ρόλο ενός ηγεμόνα στη Γηραιά Ήπειρο, με την γκραμσιανή αντίληψη. Δεν φαίνεται ικανή να διαμορφώσει μια πνευματική - πολιτιστική ηγεμονία, όπως διαμορφώθηκε από τον «αμερικάνικο τρόπο ζωής», αλλά και από το φορντικό μοντέλο παλαιότερα από τις ΗΠΑ, σε διεθνές επίπεδο. Παρόλα αυτά, το σύστημα της λεγόμενης «κοινωνικής αγοράς» φαίνεται να προσελκύει τις ηγετ.κές ομάδες της Ανατολής και, μαζί με τον καθοριστικό ρόλο που παίζει στη Δύση, φαίνεται να σπρώχνεται σ' έναν ρόλο για τον οποίο δεν έχει ωριμάσει και

δεν μπορεί να ανταποκριθεί ηγεμονικά. Αυτό το τελευταίο γεγονός καθιστά τη Γερμανία ιδιαίτερα επικίνδυνη, αφού σειρά παραγόντων την δυσκολεύουν να ασκήσει την οικονομικοπολιτική της δύναμη ηγεμονικά και διαφαίνονται τάσεις αυταρχικής της «αξιοποίησης».

5. Η ιδιομορφία των αντιθέσεων ανάμεσα στα κέντρα είναι ότι αυτές εκδηλώνονται άμεσα περισσότερο μέσω οικονομικοπολιτικών ανταγωνισμών και την προσπάθεια υποταγής του αντίπαλου, παρά μέσω της προσπάθειας καταστροφής του, όπως στο παρελθόν. Έμμεσα, βέβαια, εκδηλώνεται και μέσω των ανταγωνισμών στον εκτός κέντρων κόσμο, τη διεξαγωγή πολέμων μέσω «αντιπροσώπων», αυτή τη περίοδο με τη συνεχή διαπάλη για το μούρασμα και την αναδιανομή των νεοπροσαρτημένων χωρών της Ανατολής. Και όλα δείχνουν ότι κερδισμένοι στη Ρωσία και την Μ. Ανατολή είναι οι ΗΠΑ, ενώ στην υπόλοιπη Ανατολική Ευρώπη η Γερμανία. Η τακτική που ακολουθούν και οι δύο χώρες, και σε ένα βαθμό η Ιαπωνία, είναι η «κατάληψη» των πιο παραγωγικών κλάδων και περιοχών. Και τα τρία κέντρα δεν είναι σε θέση, έστω και με μεθόδους «πρωταρχικής συσσώρευσης», να καταλάβουν τους νέους χώρους σ' όλη την έκτασή τους και με το απαραίτητο βάθος. Τα κρισιακά φαινόμενα στο εσωτερικό τους, οι πολλαπλές ταχύτητες της αμερικάνικης κοινωνίας και τα μεγάλα κρατικά ελλείμματα των ΗΠΑ, η κρίση υποδομής στην Ιαπωνία και το κόστος της ενοποίησης της Γερμανίας τα δυσκολεύουν να υπερβούν μια επιλεκτική πολιτική απέναντι στις ανατολικές οικονομίες.

6. Στην ίδια την Ευρώπη η συνθήκη του Μάαστριχτ, η πορεία δυναμώματος της Γερμανίας και οι «ανατολικοί» εμφύλιοι αποτελούν τα μεγάλα γεγονότα που εξακολουθούν να βρίσκονται σε εξέλιξη, μετά την έκδοση και του προηγούμενου τεύχους της «Διαλεκτικής».

Η ενοποίηση της Γερμανίας συνέπεσε με την κατάρρευση της «Ανατολής» συνολικά, γεγονός που δεν επέτρεψε να υπάρξει μια «αλά γερμανική πειθαρχία» προγραμματισμένη κατάληψη των οικονομιών αυτών των χωρών. Όσο έξω έπεσαν τα καθεστώτα της Ανατολής με τους οικονομικούς προγραμματισμούς τους, άλλο τόσο έπεσε ο Κολ και η γερμανική Χριστιανοδημοκρατία στους σχεδιασμούς τους να ανορθώσουν την αγορά στο ανατολικό τμήμα της Γερμανίας μέσω της διάλυσης όλων των υπάρχοντων ιστών και δεσμών. Το αποτέλεσμα είναι γνωστό, η Γερμανία ζει τη μεγάλη αντίφαση: από τη μια να γνωρίζει μια πρωτοφανή ενδυνάμωση, και από την άλλη να μεγαλώνουν τα προβλήματά της τόσο όσο ποτέ μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο. Η Γερμανία ακόμα και αριθμητικά, απόλυτα και συνολικά, είναι η πρώτη δύναμη της Ευρώπης,

αλλά στο κατά κεφαλήν εισόδημα, σε βασικούς δείκτες υπολείπεται πλέον ακόμα και αυτής της Γαλλίας. Το δυνάμωμα της ΟΔΓ συνοδεύεται από την εμφάνιση πρωτόγνωρων γι' αυτή τη χώρα, στην μεταπολεμική περίοδο, κρισιακών φαινομένων. Το κυνήγι των μαγισσών έκανε ξανά την εμφάνισή του. Η ξενοφοβία και οι ρατσιστικές πρακτικές δεν αποτελούν μόνο επανεμφάνιση του πρωσικού καπιταλισμού στους δρόμους της Γερμανίας, αλλά και αποτέλεσμα της συγκεκριμένης αντιφατικότητας στην ανάπτυξή της. Βρίσκει δε έδαφος χάρη στην πολιτική - ιδεολογική προετοιμασία που έχει γίνει με τις συμφωνίες του Schengener και του τρόπου που μεθοδεύθηκε και επιβλήθηκε η στήριξη και ιδεολογική αιτιολόγηση για τη δημιουργία των ομάδων της Τρενί, όλων αυτών, δηλαδή, των μέσων και θεσμών αντιδημοκρατικής οργάνωσης της «πολιτικής ασφάλειας» της ΕΟΚ και ελέγχου των ξένων, όσων ζητούν άσυλο και των μεταναστών γενικότερα. Στη Γερμανία βρισκόμαστε μπροστά στο εκπληκτικό θέαμα η μόνη δύναμη, πέρα των οικολόγων και των εξωκοινοβουλευτικών πολιτικών κινήσεων, που υπερασπίζεται το δικαίωμα στο άσυλο ως ατομικό δικαίωμα, και όχι ως «κρατική παροχή» (δηλαδή στη βάση καταλόγου χωρών στις οποίες θα αναγνωρίζεται η ύπαρξη πολιτικών διωγμών – δηλαδή, αν η Τουρκία «εκδημοκρατίζεται», οι Κούρδοι δεν δικαιούνται ούτε καν αίτησης ασύλου στο χώρο της ΕΕ) να είναι η καθολική εκκλησία. Σε αντίθεση, δηλαδή, με τη σοσιαλδημοκρατία, η εκκλησία δεν υπέκυψε ακόμα στην κινδυνολογία ακόμα και των δικών της «χριστιανοδημοκρατικών» κομμάτων, σύμφωνα με την οποία πρέπει να αλλάξει το άρθρο 16 του Συντάγματος που αντιμετώπιζε το πρόβλημα των προσφύγων στη βάση του «κράτους δικαίου». Για άλλη μια φορά, εξάλλου, στη σύγχρονη ιστορία, με πρόσφατη τη μετακίνηση πληθυσμών και την ανάγκη μετατροπής της ΕΕ και των μελών της σε φρούριο, προωθούνται εσωτερικές αναδιαρθρώσεις που οδηγούν στον περιορισμό των δικαιωμάτων του πολίτη και σε αυταρχικότερη λειτουργία των θεσμών.

7. Η αναδιάρθρωση των εσωτερικών μηχανισμών της Ένωσης στο όνομα εξωτερικών παραγόντων αποτελεί ένα από τα πολλά στοιχεία μιας συνολικής διαδικασίας αναδιάρθρωσης της ΕΕ/ΕΟΚ και της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής. Τα κύρια χαρακτηριστικά της είναι η ουσιαστική επισημοποίηση των πολλαπλών και ομόκεντρων κύκλων, αυτό που από παλιά ονομάζαμε Ευρώπη των πολλαπλών ταχυτήτων, η δημιουργία της ΕΟΧ η οποία θα αποτελέσει τον μόνιμο προθάλαμο ένταξης στην Ένωση, η ένταξη σημερινών μελών της ΕΖΕΣ/ΕΟΧ απευθείας στον κεντρικό πυρήνα της ΕΕ, η κατηγοριοποίηση των συνδεδεμένων μελών σε δύο ομάδες, σ' αυτές που θα αποτελέσουν μαζί με την Ελλάδα τη μελλοντική περιφέρεια

μέσα στο κέντρο (κύρια οι λεγόμενες ανατολικές συνδέσεις) και τις «απλές» συνδέσεις, έστω και αν αυτές υφίστανται από παλαιότερα (Κύπρος, Μάλτα, Τουρκία). Η αναδιάρθρωση αυτή αφορά τόσο τους θεσμούς, όσο και τους πυλώνες της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης, με ενδυνάμωμα των χρηματονομισματικών μηχανισμών της ένωσης όπως και των οργάνων - οργανισμών «εσωτερικής ευρωπαϊκής ασφάλειας».

Η αναδιάρθρωση επιχειρείται να γίνει μέσω της συνθήκης του Μάαστριχτ, που αποτελεί οδηγό μιας παραπέρα συντηρητικής αναδιάρθρωσης της διαδικασίας ολοκλήρωσης. Είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον, αλλά και ταυτόχρονα απογοητευτικό, πως κόμματα και δυνάμεις που αυτοπροσδιορίζονται στον προοδευτικό, ακόμα και στον αριστερό ριζοσπαστικό χώρο, αποδέχθηκαν τη νεοφιλελεύθερη λογική, ότι ο δρόμος που επιβάλλει το Μάαστριχτ στην Ευρώπη είναι μονόδρομος.

Πέρα από το γεγονός ότι η Ευρώπη είναι γεμάτη δρόμους πολύ πιο σημαντικούς από όσους περνάνε από το Μάαστριχτ, για το οποίο θα μιλήσουμε αναλυτικά στο επόμενο τεύχος μας που θα είναι αφιερωμένο στην ΕΟΚ, πιο σωστά στα ζητήματα της ΕΟΚ, είναι ακόμα και λογικά άξιο απορίας πώς μπορεί κανείς τόσο δογματικά να ταυτίζει την όποια αντίληψή του για το «αναγκαίο ευρωπαϊκό μέλλον» με τις συγκεκριμένες προτάσεις και επιλογές εκείνων των μερίδων του κεφαλαίου που ηγεμονεύουν στην Ευρώπη. Και ακόμα πιο κατάπληκτος θα μπορούσε να μείνει κανείς, αν δεν γνώριζε πρόσωπα και πράγματα, που οι ίδιες πάντα δυνάμεις που προωθούν την Ένωση και καθορίζουν αποφασιστικά το μέλλον της Ευρώπης κάνουν σημαντικότερες υποχωρήσεις, προκειμένου να ελιχθούν απέναντι σε ορισμένες εθνικές ιδιαιτερότητες των βρετανικών και γαλλικών τους τμημάτων, αλλά και από το γεγονός, παρά την ιδιαίτερα έντονη, σήμερα, πίεση της λαϊκής δυσφορίας που μορφοποιήθηκε σ' ένα σημαντικό βαθμό στα δημοψήφισματα που διεξήχθησαν στη Δανία και στη Γαλλία, να επιμένουν οι αυτοπροσδιοριζόμενοι ως αριστεροί ριζοσπάστες στο νεοσυντηρητικό ολλανδικό ανοσιούρημα. Το επιχείρημά τους ότι μπορεί οι δεξιές κυβερνήσεις να κάνουν την πορεία ενοποίησης, αν αναθεωρηθεί το Μάαστριχτ, ακόμα συντηρητικότερη, παραλείπει να μας πει τι είναι αυτό που τις απέτρεψε να κάνουν το Μάαστριχτ «αρκούντως συντηρητικό», όπως υποστηρίζουμε εμείς, τότε που οι λαοί δεν κινούνταν ακόμα και οι πολίτες δεν είχαν ακόμα αντιληφθεί τις προδιαγραφόμενες αρνητικές προοπτικές για τους ίδιους, καθώς, που είναι και το κυριότερο, γιατί τα ζητήματα που τώρα ανοίγουν, κάτω από την έκδηλη δυσπιστία των πολιτών των χωρών που σπαρτίζουν την ΕΕ, πρέπει αναγκαστικά να κλείσουν προκειμένου να μην

υπάρξουν τα χειρότερα. Γιατί όταν οι μάζες ανοίγουν, επιτέλους, τα μεγάλα θέματα της ηπείρου, αυτά θα έπρεπε να κλείσουν και να ξαναπεριθωριοποιηθούν οι πολίτες που σήμερα εκδηλώνουν ανησυχίες; Γιατί όταν ανοίγουν τα ζητήματα δεν υπάρχει και ο δρόμος μέσα από τον οποίο θα ενεργοποιούνται οι μάζες και θα υπάρχουν πιο θετικές γι' αυτές λύσεις;

Και από την άλλη, είναι δυνατό μετά την κατάργηση της Ανατολής και των αυταπατών του παρελθόντος, τώρα που οι αντιθέσεις ξεδιπλώνονται και οι αντιφάσεις κινούνται σ' ένα τροποποιημένο έδαφος, είναι δυνατό να επαναλαμβάνει κανείς τα συνθήματα του παρελθόντος και να εγκαταλείπει το έδαφος της πραγματικής πάλης μιλώντας σήμερα [sic] για «ένταξη στον υπό διαμόρφωση σοσιαλιστικό διεθνή καταμερισμό εργασίας»;

Νομίζουμε ότι γίνεται φανερό πως η υπόθεση Μάαστριχτ δεν είναι μια απλά «τεχνοκρατική συνθήκη» που σαν τέτοια δεν χρειάζεται να υποβληθεί στη δοκιμασία ενός λαϊκού δημοψηφίσματος, όπως υποστηρίχτηκε αρχικά από τη κυβέρνηση της ΝΔ, αλλά και από τον βασικό κορμό της κοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης. Εξάλλου, η πείρα των άλλων χωρών απέδειξε ότι η υπόθεση Μάαστριχτ - δημοψηφίσμα είναι άμεσα πολιτική και η πραγματοποίησή του εξαρτάται άμεσα από την ανάπτυξη ενός λαϊκού κινήματος ενάντια στη συμφωνία, από την ανάπτυξη των εσωτερικών αντιθέσεων της άρχουσας τάξης σε κάθε χώρα-μέλος, τον ισχυρό η μη διεθνή ρόλο του κάθε εθνικού-κράτους μέλους της ΕΟΚ, τους υπολογισμούς τμήματος της άρχουσας τάξης ότι μέσω του δημοψηφίσματος θα αναβαπτιστεί στην «λαϊκή εντολή» (τέτοια ήταν και η αυταπάτη της γαλλικής πολιτικής εξουσίας) και τους ιδιαίτερους ιστορικο-γεωγραφικούς προσανατολισμούς κάθε χώρας, το ποια είναι τα ιδιαίτερα οικονομικά συμφέροντά της και προς τα πού προσανατολίζεται διεθνώς.

Είναι ολοφάνερο ότι οι τάσεις ολοκλήρωσης, αλλά και αποσύνθεσης της ΕΕ είναι υπαρκτές και αντιφατικές. Παλεύοντας μέσα σ' αυτές πρέπει κανείς με νηφαλιότητα να αναλύει τις πραγματικές τάσεις και να διεκδικεί τον εκδημοκρατισμό μέχρι το τέλος, τη «δημοκρατία μέχρι τα άκρα». Πιστεύουμε σ' αυτό το σύνθημα που ως περιεχόμενο, αλλά και ο τρόπος στόχευσής του, αναιρεί την ίδια τη δομή και τον τρόπο προώθησης της ΕΕ. Είναι ένα σύνθημα που βρίσκεται στην «κόκκινη γραμμή» του ριζοσπαστικού κινήματος, από τότε που υπάρχει το αίτημα της απελευθέρωσης, είναι ένας τρόπος που μας τον δίδαξαν όλοι οι επαναστάτες από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας. Και για να μην πηγαίνουμε μακριά, μένοντας στον αιώνα μας, μήπως δεν είναι οι μπολσεβίκοι που ανέλυναν με νηφαλιότητα τις τάσεις ανάπτυξης του ρωσικού καπιταλι-

σμού, ανάλυση που δεν τους έκανε κατά κανένα τρόπο οπαδούς του αντικειμένου ανάλυσης, αλλά και ούτε η εχθρότητά τους απέναντί του τους απέτρεπε από την επιστημονική και από σαφή κοινωνική σκοπιά ενασχόληση μαζί του, δεν ήταν οι μπολσεβίκοι που δεν αρνούνταν την παρουσία του, όπως οι δήθεν πιο ριζοσπάστες μικροαστοί ναρόντικοι, και πάλευαν για τη «δημοκρατία μέχρι το τέλος» (Λένιν) στην καθ' όλα τσαροκρατούμενη Δούμα;

8. Το Μάαστριχτ σημάδεψε και την καθημερινή πολιτική στην Ελλάδα. Όλα τα επιβάλλει (σαν ανάγκη – ΝΔ ή σαν καταναγκασμό – ΚΚΕ, παίρνετε και διαλέγετε από τα προηγούμενα – ΠΑΣΟΚ) η ΕΕ, ή ΕΕ δεν έχει καμιά σχέση μ' όλα αυτά (Συνασπισμός). Τα παλιά διλήμματα της δεκαετίας του '50 με «αγωνιστικό», ή εκσυγχρονιστικό ανανεωτικό πρόσωπο, σίγουρα όμως υποκριτικά ή αναχρονιστικά, εκτός τόπου και χρόνου, δηλαδή «μια από τα ίδια».

Η ουσία είναι ότι υπάρχουν επιβολές της ΕΕ πάνω στην Ελλάδα, μόνο που σ' αυτές τις επιβολές συνεκφράζεται και η πολιτική θέληση, τα αδιέξοδα και ο αυταρχισμός των Ελλήνων κεφαλαιοκρατών και της πολιτικής τους εκπροσώπησης που συμμετέχει και συναποφασίζει (έστω και αν το βάρος της είναι μικρό) με τους Ευρωπαϊούς κεφαλαιοκράτες και τους πολιτικούς τους διαχειριστές. Δεν πρόκειται δηλαδή για μια πολιτική που επιβάλλεται σ' όλους και για όλα απ' έξω. Η προώθησή της στην Ελλάδα γίνεται μετά από απόφαση στο επίπεδο των πολιτικών θεσμών της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης. Επιπλέον, μορφές και μέθοδοι επιλέγονται από την ντόπια κατεστημένη τάξη, η οποία βέβαια, επιπλέον, στους τομείς και τα μέτρα όπου αποφασίζει άμεσα η ίδια, και όχι σε ευρωπαϊκό επίπεδο, βολεύεται να επικαλείται τη διεθνή κατάσταση, δεσμεύσεις και θεσμούς.

Η ακολουθούμενη σήμερα στη χώρα μας πολιτική είναι προϊόν σύνθετης διαπλοκής των αποφάσεων του διευθυντηρίου των Βρυξελλών, της συμμετοχής του ελληνικού παράγοντα σ' αυτές, των αποφάσεων της ελληνικής κυβέρνησης και της επίδρασης που ασκούν πάνω της οι γενικότερες εοικίμες κατευθύνσεις, προπαγανδιστικών επικλήσεων των εθνικών συμφερόντων και αναγκών με το «ευρωπαϊκό χρέος» «μας» για μια πορεία σύγκλισης με τους Ευρωπαίους εταίρους «μας».

Όποιος προσπαθήσει να απλουστεύσει το πρόβλημα, να το ερμηνεύσει απλουστευτικά σαν μια ευθεία και όχι σαν μια αλγεβρική συνάρτηση, εύκολα μπορεί να καταλήξει στη μονομέρεια, άρα σε λανθασμένες πολιτικές επιλογές. Από κει και πέρα ο δρόμος για τόσα ασύστατα που ακούγονται καθημερινά δεν είναι μακρύς.

9. Η σύνθεση ευρωπαϊκής πολιτικής και ντόπιων επιλογών μας

οδήγησε στην πολιτική πρακτική που εφαρμόζει η ΝΔ και έκανε ακόμα πιο έντονα την εμφάνισή της μετά το καλοκαίρι που μας πέρασε. Όποιος πίστεψε ότι ο «τζαννετακισμός» ήταν απλά η κάθαρση και ότι η δεξιά «άλλαξε στη χώρα μας», έχει εξίσου αυταπάτες με εκείνον που νομίζει ότι το ζητούμενο είναι απλώς μια άλλη κυβέρνηση, λες και δεν γνωρίσαμε την κυβερνητική εναλλαγή, την «αριστερά στην κυβέρνηση» και τις οικονομικές κυβερνήσεις. Το ζητούμενο στην Ελλάδα στην επόμενη περίοδο θα είναι ένα: το μοντέλο ανάπτυξης και ο τρόπος που αυτό θα επιβληθεί.

Ο αυταρχισμός της κυβέρνησης της ΝΔ είναι παράγωγο και όχι η υλική βάση - παραγωγός των σημερινών προβλημάτων. Είναι η πολιτική διαχείριση της καπιταλιστικής ανασυγκρότησης στην Ελλάδα. Μια ανασυγκρότηση που βασικό της ιδιαίτερο συστατικό, σε σχέση με την εφαρμογή του στις άλλες χώρες μέλη της ΕΕ, είναι η αλλαγή και του ίδιου του τύπου - τρόπου συσσώρευσης του ελληνικού καπιταλισμού. Η μετακίνηση από την άμεσα παραγωγική συσσώρευση σε μια ανάπτυξη που θα στηρίζεται στο εμπόριο και στις υπηρεσίες, στην «αξιοποίηση» της ελληνικής γης και των παραδοσιακών οικισμών της, των ακτών και της παραγωγικής υποδομής από το ξένο κεφάλαιο. Πρόκειται για ένα μοντέλο που θα κάνει ακόμα πιο ιδιόμορφη την «φιλελευθεροποίηση» της ελληνικής οικονομίας και την κρίση της βαθύτατη.

Η κρίση συσσώρευσης σχετίζεται άμεσα με τον τρόπο ανάπτυξης του ελληνικού καπιταλισμού που στηριγμένος στους άδηλους πόρους εξασφάλιζε γρήγορα και υψηλά κέρδη σ' εκείνα τα τμήματα του κεφαλαίου που συνδέονται με τις υπηρεσίες και το εμπόριο, που δεν έβλεπαν -και για τα ίδια αντικειμενικά δικαιολογημένα- το λόγο μετακίνησής τους στον παραγωγικό - βιομηχανικό τομέα, όπου τα κέρδη βγαίνουν στη χώρα μας σχετικά πιο δύσκολα και βρίσκονται κάτω από μεγαλύτερο έλεγχο.

Η κρίση της συσσώρευσης συνδυάζεται με τρεις ακόμα σημαντικούς οικονομικοκοινωνικούς παράγοντες που κάθε άλλο παρά επιτρέπουν αισιόδοξες ματιές για το μέλλον αυτού του τόπου. Η μικρή ιδιοκτησία, ιδιαίτερα γης, περιορίζεται. Δεν θα είναι πηγή προσωπικού εισοδήματος και εισροής συναλλάγματος για πολύ ακόμα. Οι καλύτερες παραλίες και οι πιο παραδοσιακές περιοχές (από το Πήλιο μέχρι και την Μάνη - Μονεμβασιά) έχουν πωληθεί. Το συνάλλαγμα από τους μετανάστες και τους ναυτεργάτες, που επέτρεπε στους Έλληνες να ζουν πάνω από το εισόδημά τους, περιορίζεται όλο και πιο πολύ. Οι σχέσεις οικογενειακής αλληλεγγύης και αλληλοϋποστήριξης βαίνουν σε μια πορεία φθοράς. Όλες δηλαδή οι παραδοσιακές σχέσεις από τις οποίες αντλούσε ο μέσος Έλληνας εργαζόμενος πρόσθετο εισόδημα βρίσκονται σε μια πο-

ρεία εξάντλησης.

Είναι φανερό ότι τα τμήματα του πληθυσμού που δεν θα συνδέονται με τις «νέες πηγές» συσσώρευσης, με τον τουρισμό, τις άλλες υπηρεσίες (όπως ασφάλειες, τράπεζες) και το εμπόριο, θα μπούν στο περιθώριο. Η Ελλάδα τείνει σε λίγα χρόνια σε μια βαθιά κρίση αναδιάρθρωσης των κοινωνικών σχέσεων και θέσεων. Δεν πρόκειται να γίνει απλά μια κοινωνία των 2/3, αλλά για ένα τμήμα της πολύ χειρότερα, έστω και αν ακόμα οι πολλοί πολίτες αυτού του τόπου, παρά το Λαύριο, την Ερμούπολη, το Αιγαίο και την Κοζάνη, είναι ανυποψίαστοι, πιο σωστά άπειροι από το βάθος αυτής της κρίσης και των επιπτώσεων που θα έχει πάνω τους το νέο μοντέλο συσσώρευσης, που θα ανεβάσει το βιοτικό επίπεδο ενός τμήματος του πληθυσμού στο επίπεδο της «Ευρώπης».

10. Η κρίση συσσώρευσης του ελληνικού καπιταλισμού επιτείνεται από τη δύσκολη γεωγραφική θέση της χώρας, από την αναταραχή στα Βαλκάνια και ιδιαίτερα τους εμφύλιους που κατασπαράσσουν την πρώην Γιουγκοσλαβία. Η επέκταση του γερμανικού παράγοντα σε αगाστή συνεργασία με το Βατικανό προκαλεί εθνικές εξάρσεις και στη χώρα μας που εμποδίζουν τη νηφάλια αντιμετώπιση του προβλήματος· ο εθνικισμός δεν ήταν ποτέ καλός σύμβουλος και ταυτόχρονα δυσκολεύει τον εντοπισμό των πραγματικών προβλημάτων. Και το λέμε αυτό με πλήρη συνείδηση, παρόλο που στις μέρες μας γινόμαστε μάρτυρες μιας «από τα δεξιά» επίθεσης στον εθνικισμό – ψευδούς και διάτρητης βέβαια – που στοχεύει στο όνομα της δήθεν καταπολέμησής του να επιβάλει την υποταγή στις επιλογές ξένων δυνάμεων και ντόπιων συμφερόντων που συνδέονται μ' αυτά, και κατά προέκταση στην αποδοχή του ρόλου του μόνιμα εκβιαζόμενου κράτους. Από την άλλη πλευρά, ο «συνεπής αντιεθνικισμός» και το να παίρνει κανείς συνεχώς αποστάσεις από υπαρκτές καταστάσεις (όπως αυτή που αφορά το κράτος της «Σλαβικής Μακεδονίας» και του ρόλου που του αναθέτουν δυτικές δυνάμεις «σύμμαχοι» της Ελλάδας ή του πώς θα διαμορφωθεί η κατάσταση στην πρώην Γιουγκοσλαβία) κάθε άλλο παρά σε παραγωγικές λύσεις οδηγεί ή έστω σε υπέρβαση των σημερινών πολύπλοκων καταστάσεων. Αυτό που χρειάζεται κατ' αρχήν είναι η ενότητα λόγων και πράξεων και η ενιαία συνεπής αντιμετώπιση των εθνικών προβλημάτων που προβάλλουν στα τέλη του 20ου αιώνα και αποτελούν εκ των υστέρων κατασκευή. Πρώτα αποδιοργανώνονται υπαρκτές οντότητες και μετά ανακαλύπτονται ή αναδημιουργούνται τα εθνικά τυφλά μίσθη και πάθη.

Ο προοδευτικός ριζοσπαστικός λόγος στην Ελλάδα πρέπει επιτέλους να απαλλαγεί από την ακραία ασυνέπεια, είτε να προβάλλει

ως διεθνισμός την αγνόηση όσων πραγματικών προβλημάτων αφορούν τις ελληνόφωνες μειονότητες και να αποδέχεται τον πατριωτισμό όλων των άλλων εθνικισμών είτε να κατακυλά σε έναν μικροπατριωτισμό που συνοδεύεται από άρνηση δικαιωμάτων τρίτων λαών. Δεν μπορεί κανείς να υποστηρίξει τα δικαιώματα των μουσουλμάνων της Γιουγκοσλαβίας και να αρνείται να αναγνωρίσει το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των ελληνόφωνων της Νότιας Αλβανίας. Δεν μπορεί κανείς να αποδέχεται το δικαίωμα αυτοδιάθεσης της Κροατίας από την Ομόσπονδη Γιουγκοσλαβία, αλλά όχι και το ίδιο δικαίωμα στους Σέρβους της Κροατίας, ή να θεωρεί ότι το πρόβλημα του ονόματος των Σκοπίων είναι τριτεύον και ταυτόχρονα να μιλά για τον «ονομαζόμενο “ΣΥΝ”», επειδή δεν συμμετέχει πλέον.

Όμως, το πρόβλημα με τις πολιτικές δυνάμεις στη χώρα, ασφαλώς δεν είναι η στάση τους απέναντι στο Μάαστριχτ και στα τεκταινόμενα στα Βαλκάνια. Είναι πριν απ' όλα πρόβλημα της θέσης τους στην ελληνική κοινωνία, της στάσης τους απέναντι στο υπαρκτά αναπτυσσόμενο κίνημα. Όλες το αντιμετωπίζουν σαν προίκα την οποία επιτρέπεται να τη χειριστούν κατά το δοκούν. Άλλοι επιδεικνύοντας τον αυταρχισμό τους, έτεροι πάλι δείχνοντας τις ικανότητές τους να το αποδιοργανώνουν με «συναινετικά» μέσα, άλλοι πάλι κάνοντας επίδειξη καθωσπρεπισμού, ενώ οι «μαχητικοί» αφού το αδειάζουν συνυπογράφοντας τη διετή και επαίσχυντη συμφωνία με τον ΣΕΒ, αφαιρώντας από τον δημόσιο τομέα την συμπάρσταση και συμπαράταξη του ιδιωτικού, καμώνονται ότι είναι οι συνεπείς. Σε λίγο θα μας πουν ότι δεν ήθελαν στην πραγματικότητα ούτε τον Τζαννετακισμό, ότι εμείς τον κατασκευάσαμε.

Κομματικές και συνδικαλιστικές ηγεσίες βρίσκονται σε σήψη, παρασύροντας σ' αυτή τους την πορεία θεσμούς και κοινωνικούς ιστούς. Η αρπαχτή, η έλλειψη αξιοπρέπειας, τα λέμε όπως κάθε φορά μας βολεύουν, η έλλειψη αρχών και σταθερής πολιτικής κοινωνικής αναφοράς, είναι ένα πολύ «απλό» αποτέλεσμα της κοινωνικής μετακίνησης των κομμάτων, ιδιαίτερα έντονης για τα κόμματα της κοινοβουλευτικής αριστεράς (της δημόσια επίσημης). Τα κόμματα στην Ελλάδα από καιρό έπαψαν να αρθρώνουν ρεφορμιστικά ή επαναστατικά αιτήματα της κοινωνίας έναντι στους θεσμούς και πριν απ' όλα την κρατική εξουσία. Όλο και περισσότερο, και αυτή ήταν μια σημαντική πλευρά της καμψής του 1989, αναλαμβάνουν το ρόλο να «μαντρώνουν» την κοινωνία στα πλαίσια της κρατικής πολιτικής, να εκλαϊκεύουν και να δικαιολογούν τις επιλογές της κρατικής ιεραρχίας. Και αν καμιά φορά φαινομενικά αντιτίθενται, το κάνουν για να αποκτήσουν εκείνη την απαραίτητη κοινωνική δύ-

ναμη ώστε να μπορούν να παίξουν το ρόλο τους. Απ' αυτή τη σκοπιά, ο ρόλος των κινημάτων των πολιτών, οι κινητοποιήσεις των εργαζομένων, η ύπαρξη και δράση ομάδων που αναζητούν το ριζοσπαστικά καινούργιο είναι ο μόνος δρόμος υπέρβασης του παλιού, σκουριασμένου, του υποκριτικού και δίγλωσσοι κομματισμού. Διότι μπροστά μας δεν έχουμε το φαινόμενο της κομματικοποίησης του κράτους, αλλά της κρατικοποίησης των κομμάτων. Μάλιστα, οι πιο δεξιές δυνάμεις στο πολιτικό - κομματικό φάσμα έχουν φτάσει στο σημείο, πρακτικά και θεωρητικά, στην καθημερινότητα και στις θεωρητικές τους κατασκευές, όχι μόνο να μη θεωρούν πλέον το κράτος «φύλακα των δικαιωμάτων των πολιτών», αλλά τον εαυτό τους φύλακα του κράτους από τους πολίτες. Για όποιον δεν μας πιστεύει ας ξαναδιαβάσει τις ομιλίες Μητσοτάκη σε εκπρόσωπους των κατασταλτικών μηχανισμών και τις «περί τρομοκρατίας διατριβές του».

Όποιος παρακολούθησε τον τρόπο που εκδίδονται νόμοι, καλοκαίρι, βράδυ, όταν δεν υπάρχει δημοσιότητα, πολύ χαρακτηριστική ήταν η περίπτωση του ασφαλιστικού και των τροπολογιών του νόμου για τα ΑΕΙ, θα έχει αντιληφθεί ότι η κυβέρνηση Μητσοτάκη έχει και στρατηγική αντίληψη και εμμονή: αντιμετωπίζει καθετί το δημοκρατικό και λαϊκό σαν εξωτερικό εχθρό, ετοιμάζει τα μέτρα ενάντιά του με πλήρη μυστικότητα και «πονηριά» λες και ετοιμάζει κεραυνοβόλο πολεμικό κτύπημα σε μια εχθρική χώρα. Ή μήπως οι απεργοί και οι κριτικά σκεπτόμενοι διανοούμενοι είναι οι πραγματικοί της εχθροί; Αμφιβάλλει κανείς;...

Η υπεράσπιση του κράτους, δηλαδή της εξουσίας που αυτό οργανώνει και εκπροσωπεί, από τον πολίτη, οι αντιτρομοκρατικοί νόμοι, η επίθεση ενάντια στους συνδικαλιστές που βγήκαν στους δρόμους, η συνεχής υπενθύμιση ότι ο «φυλακισθείς τρομοκράτης είναι κοινωνιολόγος», δείχνουν μια συγκεκριμένη κοινωνική στρατηγική, προσδιορίζουν τον αντίπαλό της. Η στρατηγική είναι η υπονόμηση του λαϊκού κινήματος και η διάσπαση του «λαϊκού στοιχείου» από τη ριζοσπαστική διάνοηση. Συνδικαλιστές κατηγορούνται για την έλλειψη καθωσπρεπισμού. Για το ότι δεν κάνουν με ευπρέπεια κοινωνικό χαρακίρι και να μουν με αξιοπρέπεια στο κοινωνικό, γιατί όχι και βιολογικό, περιθώριο. Ο αντιδιανοουμενισμός συνοδεύει τις πιο πάνω κατηγορίες. Όποιος διανοούμενος σκέφτεται κριτικά και έχοντας στο μυαλό του τις ανάγκες του απλού καθημερινού πολίτη, αντί τη «μάσα», θεωρείται εχθρός και «λαϊκιστής».

Ανάλογα διώκονται και οι δικαστές που επιμένουν να είναι αξενάρτητοι απέναντι στη βούληση της πολιτικής εξουσίας και των συμμάχων της στην ανώτατη ιεραρχία της δικαιοσύνης. Έτσι

ανατέθηκε σε δικαστή που ενέχεται για παράνομη αποφυλάκιση ο έλεγχος των δικαστών που δεν καταδίκασαν –όπως προέβλεψε και υπέδειξε η κυβέρνηση– τον «κοινωνιολόγο». Η κρατική αυθαιρεσία στο αυταρχικό αποκορύφωμά της.

Η υπεράσπιση των απεργών, της στρατευμένης αλλά και σκεπτόμενης (διότι το πρώτο δεν επαρκεί) διανόησης, δεν σημαίνει ότι τα αυθόρμητα κινήματα που διαμορφώθηκαν τους τελευταίους μήνες δεν έχουν σοβαρές αδυναμίες. Η επανάληψη των «πεπατημένων» μορφών πάλης στην εποχή της καπιταλιστικής ανασυγκρότησης και της αλλαγής του μοντέλου συσσώρευσης, του νεοσυντηρητισμού και των χωρίς αρχές κομματικών συμβιβασμών απαιτεί περισσότερο σκέψη για το πώς θα διαμορφωθούν οι απαραίτητες κοινωνικές συμμαχίες, απαιτεί να υπάρξει υπέρβαση της σημερινής συνδικαλιστικής ομάδας της εργατικής γραφειοκρατίας που ηγεμονεύει στην ΓΣΕΕ. Έτσι τα μέτρα που θέλησε η ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ ήρθαν πολύ καθυστερημένα, έπρεπε να αποτελούσαν τις μεθόδους πάλης από την αρχή, πριν κουραστούν οι απεργοί και δημιουργήσουν ρήγματα ανάμεσά τους και στους υπόλοιπους πολίτες. Το ίδιο ισχύει και για την ΕΑΣ και όχι μόνο. Αλλά αυτές οι αδυναμίες δείχνουν τις ευθύνες των ηγεσιών (πολιτικών, κομματικών, συνδικαλιστικών) και όχι την έλλειψη δίκιου των απεργών.

Τα υπάρχοντα κόμματα και δευτεροβάθμια συνδικαλιστικά όργανα, αντί να κάνουν σκέψεις πάνω στα πραγματικά προβλήματα του κινήματος, στην ανάπτυξη του, στην κατάσταση και στις νέες μορφές που έπρεπε να ακολουθήσουν, επέλεξαν να «το παίζουν» είτε καθοδηγητές, είτε καθωσπρεπιστές που δεν στηρίζουν την «πλέμπα», είτε να χρησιμοποιούν το κίνημα ως μια νέα κολυμπήθρα του Σιλωάμ στην οποία θα κάνουν αυτοκάθαρση για όσα συνυπέγραψαν τα τελευταία χρόνια.

Στη χώρα μας όλοι βλέπουν τις αλλαγές που γίνονται και θέλουν να επιβάλλουν ένα σκηνικό που θα είναι «μια από τα ίδια». Ιδιαίτερα να μην λείψουν οι ίδιοι απ' αυτό. Οι ίδιοι έχουν ανάγκη της παρουσίας τους, όχι όμως το κίνημα και εμείς.

Ας το πούμε διαφορετικά, φαίνεται ότι και σήμερα, για άλλη μια φορά, οι μεν υπαρκτές ηγεσίες δεν εκπροσωπούν την κοινωνία απέναντι στους θεσμούς, αλλά τους θεσμούς, και πριν απ' όλα την κρατική εξουσία απέναντι και ενάντια στους πολίτες, ότι η πολιτική λογική και ο ορθολογισμός, η κοινωνικότητα ως αρχή εφαρμογής της πολιτικής δεν συμβαδίζουν, ούτε συνυπάρχουν με την πολιτική εξουσία. Είναι ανάγκη να υπάρξει ένα ρεύμα διανοητικής ανανέωσης και ριζοσπαστισμού, δημιουργικότητας και υπεράσπισης των εργαζομένων πολιτών, μακριά από τους υπάρχοντες «επίσημα αναγνωρισμένους» θεσμούς, που θα αποτελέσει ασπίδα απέ-

ναντι στις επερχόμενες καταστροφές και τη συντηρητική αποδιοργάνωση της ελληνικής κοινωνίας.

Σ' αυτά τα πλαίσια η ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ δημοσιεύει στο παρόν τεύχος άρθρα πάνω σε τέσσερα βασικά θεωρητικά και πολιτικά ζητήματα:

«ΕΣΣΔ - το τέλος του πρώτου πειράματος» αποτελεί μια προσέγγιση της κατάρρευσης του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού με βάση τα δεδομένα που διαμορφώθηκαν και τα στοιχεία που αποκαλύφθηκαν στην μετακορμπατοσοφική περίοδο - «Η έννοια της συναίνεσης στην οικονομική θεωρία και πολιτική, ορισμένες προτάσεις για την ελληνική οικονομία» πραγματεύεται το ζήτημα της συναίνεσης και της σύγκρουσης με βάση τη θεωρία των παιγνίων, τα πολιτικοοικονομικά ιδεολογικά ρεύματα (σοσιαλδημοκρατικό και νεοφιλελεύθερο) της πρόσφατης ιστορίας και την εφαρμογή τους στην οικονομική πολιτική και καταθέτει την άποψη των αρθρογράφων για τις δυνατότητες συναινετικών λύσεων στα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. - «Η δομή της ελληνικής Αυτοδιοίκησης και η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση» προσεγγίζει απ' αυτή την ειδική σκοπιά το ζήτημα των θεσμών στο πλαίσιο της ΕΟΚ - ενώ ο «Ορισμός της Δικαιοσύνης από τον Θρασύμαχο στην Πολιτεία που Πλάτων» αποτελεί ένα διαχρονικά ενδιαφέρον θέμα, αλλά ταυτοχρόνα εξαιρετικά επίκαιρο σήμερα εξαιτίας της συζήτησης που έχει ανοίξει για το ρόλο της Δικαιοσύνης τα τελευταία χρόνια.

Στη ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ Νο 7 θα βρείτε, επίσης, μερικά ενδιαφέροντα σχόλια και βιβλιοκριτικές - βιβλιοπαρουσιάσεις που δημοσιεύονται ακριβώς γιατί θεωρήθηκε ότι ανταποκρίνονται σε θέματα που έλκουν το θεωρητικό και πολιτικό ενδιαφέρον.

Τέλος, θέλουμε να υπενθυμίσουμε ότι τα άρθρα που δημοσιεύονται στη ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ αντιπροσωπεύουν τις απόψεις των συγγραφέων τους και βέβαια τίθενται προς συζήτηση και αντίλογο.

22.11.1992

Υστερόγραφο:

Είναι ολοφάνερο ότι οι οικονομικές και λειτουργικές δυσκολίες του περιοδικού φαίνονται και στους ρυθμούς έκδοσής του, καθώς και στην προετοιμασία της ύλης του τεύχους. Προκειμένου να ξεπεράσουμε τις δυσκολίες μας θέλουμε να προαναγγείλουμε ήδη απ' αυτό το τεύχος το κέντρο βάρους του περιεχομένου των επόμενων τευχών και να καλέσουμε τους αναγνώστες να πάρουν μέρος σ' αυτό με τις απόψεις τους:

Έτσι το τ.8 θα έχει κύριο βάρος τα θέματα της ΕΟΚ/ΕΕ, το τ. 9 το πολιτικό σύστημα, κόμματα και κινήματα σήμερα και το τ. 10,

στο βαθμό που μπορεί κανείς να το προετοιμάζει από τώρα, θα επικεντρώσει την προσοχή του στην ανάπτυξη των επιστημών στην Ελλάδα και στις νέες σκέψεις που υπάρχουν γενικότερα.

Ας προσέξει ο αναγνώστης/ρια και φίλος/η μας ότι αλλάξαμε διεύθυνση και τηλέφωνο. Μπορείτε να επικοινωνείτε μαζί μας στο τηλ. 2015265, ή ταχυδρομικά: Αμπατιέλου 2 – 11144 – Πατήσια, Αθήνα με ένδειξη για τη Συντακτική Επιτροπή «Διαλεκτικής», (Αριάδνη Αλαβάνου).